

**RADA GMINY
GÓRZYCA**

Uchwała Nr XLI/253/10
Rady Gminy Górzycy
z dnia 27 sierpnia 2010 r.

w sprawie uchylenia uchwały Nr XL/247/10 Rady Gminy Górzycy z dnia 25 czerwca 2010 roku w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Górzycy.

Na podstawie art.4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2005 roku Nr 236,poz.2008 z późn.zm.) Rada Gminy Górzycy

uchwała , co następuje :

§ 1. Uchyla się uchwałę Nr XL/247/10 Rady Gminy Górzycy z dnia 25 czerwca 2010 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Górzycy.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Górzycy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Maria Sytkin
Maria Sytkin

Uzasadnienie

do projektu uchwały Rady Gminy Górzycy z dnia 27 sierpnia 2010r. w sprawie uchylenia uchwały z dnia 25 czerwca 2010 roku w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Górzycy.

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach przez ustawę z dnia 24.04.2009 r. o bateriach i akumulatorach spowodowała utratę mocy gminnych regulaminów utrzymania czystości i porządku uchwalonych przed 12 czerwca 2009 r., w związku z czym Rada Gminy Górzycy uchwałą nr XL/247/10 w dniu 25 czerwca 2010 r. uchwaliła nowy regulamin zawierający dotychczasowe przepisy i dodatkowo przepisy wynikające z ustawy o bateriach i akumulatorach.

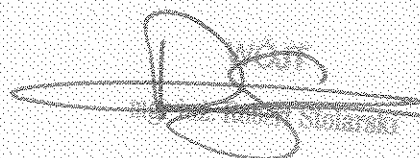
Organ nadzoru Wojewoda Lubuski pismem z dnia 27 lipca 2010, znak: NK.I.AMel.0911-4-13/10-1. wszczął postępowanie nadzorcze wobec wyżej wymienionej uchwały z powodu m.in. powtórzenia w regulaminie zbędnych zapisów i obowiązków właścicieli nieruchomości, które szczegółowo reguluje ustawa z dn. 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Również zadania dotyczące gminnego planu gospodarki odpadami nie powinny być ujęte w regulaminie, ponieważ te zadania przejął Celowy Związek Gmin(CZG-12) do którego należy Gmina Górzycy.

Ponadto należy nadmienić, że spotyka się różne opinie w kwestii utraty mocy obowiązującej regulaminu porządku, z jednej strony są to opinie i ekspertyzy prawników, które wskazują, że dotychczasowe regulaminy straciły moc i powinny być uchwalone nowe, natomiast zupełnie odmienne stanowisko prezentuje Ministerstwo Środowiska, które w odpowiedzi na interpelację poselską z dnia 10 lutego 2010 r. wyraziło opinię, że regulaminy zachowują moc i tylko powinny być uzupełnione o zadania wynikające z ustawy o bateriach i akumulatorach. Takie też stanowiska wyrażają wojewodowie: zachodniopomorski i podkarpacki.

Mając na uwadze powyższe wskazane jest uchylenie uchwały Nr XL/247/10 z 25 czerwca 2010 r.

Regulamin z 25 czerwca br. nie został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego, dlatego przedmiotowa uchwała nie wymaga publikacji.

Stanowisko Ministerstwa Środowiska z dnia 5 marca 2010 r. i stanowiska w/w Wojewodów stanowią załączniki do niniejszego uzasadnienia.

Interpelacja nr 14478

do ministra środowiska

w sprawie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy

Szanowny Panie Ministrze! W ocenie ekspertów rady gmin powinny jak najszybciej podjąć nowe uchwały w sprawie zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Te przyjęte przed 12 czerwca 2009 r., zdaniem prawników, utraciły z tą datą moc obowiązującą.

Jezeli zmienia się treść przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego w ten sposób, że zmienia się rodzaj aktu wykonawczego albo zakres spraw przekazanych do uregulowania w akcie wykonawczym lub wytyczne dotyczące treści tego aktu, to przyjmuje się, że taki akt traci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego. Zasada ta wynika z § 32 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad techniki prawodawczej. Jednocześnie, jak wynika z § 33 ust. 1 ww. rozporządzenia, akt wykonawczy wydany na podstawie zmienionego upoważnienia ustawowego można czasowo zachować w mocy. Należy w tym celu w przepisach nowelizacji zamieścić odpowiedni przepis przejściowy.

Określone w omówionych w przepisach wyżej cytowanego rozporządzenia zasady stosuje się do wszystkich aktów wykonujących ustawy, a więc nie tylko do rozporządzeń, ale także do uchwał rad gmin będących prawem miejscowym. Przykładem gminnych uchwał realizujących ustawy są regulaminy utrzymania czystości i porządku w gminie. Podstawą do ich wydawania są przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, a dokładnie art. 4 tej ustawy.

Przepis ten został znowelizowany przez ustawę z 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach, która weszła w życie 12 czerwca 2009 r. Nadała ona bowiem nowe brzmienie art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o czystości i porządku w gminie. Zgodnie z nowym brzmieniem tego przepisu gminne regulaminy powinny określać zasady prowadzenia selektywnego zbierania i odbierania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, zużytych baterii i akumulatorów. Ustawa rozszerzyła zatem zakres spraw przekazanych do uregulowania w gminnej uchwale.

W opinii ekspertów, biorąc pod uwagę § 33 ust. 1 ww. rozporządzenia, uznać zatem należy, że gminne regulaminy utrzymania czystości i porządku albo utraciły moc obowiązującą, albo z woli ustawodawcy zachowały ją do czasu wydania nowych przepisów. Ta ostatnia możliwość musi zostać jednak wyraźnie zapisana w przepisach przejściowych zawartych w ustawie o bateriach i akumulatorach.

Ustawodawca uczynił tak w stosunku do przepisów rozporządzenia ministra środowiska wydanego na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Art. 119 ustawy o bateriach i akumulatorach w sposób wyraźny przewiduje, że rozporządzenie to zachowuje moc obowiązującą do czasu wydania nowego, zgodnego z nowym brzmieniem art. 10 ust. 3 ustawy o zużytym sprzęcie. Ustawa o bateriach i akumulatorach, która stała się obowiązującym prawem 12 czerwca 2009 r., nie zawiera takiej regulacji odnośnie do gminnych regulaminów wydanych na podstawie art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie w brzmieniu sprzed nowelizacji.

Przedstawiając powyższe, pragnę zapytać Pana Ministra:

1. Jakie stanowisko prezentuje ministerstwo środowiska w opisanej sprawie?
2. Czy opinie i ekspertyzy prawników w zakresie ustawy o utrzymaniu i czystości porządku w gminach oraz ustawy o bateriach i akumulatorach są właściwe?
3. Czy zdaniem resortu środowiska uchwały gminne o utrzymaniu czystości i porządku przyjęte przed 12 czerwca 2009 r. straciły swoją moc jako akt prawa miejscowego?

Z wyrazami szacunku

Posel Grzegorz Roszak

Warszawa, dnia 10 lutego 2010 r.

Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska - z upoważnienia ministra -

na interpelację nr 14478

w sprawie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy

Szanowny Panie Marszałku! Odpowiadając na pismo z dnia 17 lutego 2010 r., znak SPS-023-14478/10, przekazujące interpelację posła Grzegorza Roszaka w sprawie obowiązywania gminnych regulaminów czystości i porządku, uprzejmie przedstawiam poniższe stanowisko.

Przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. Nr 79, poz. 666) wprowadziły zmiany w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.). Zmiana polegała m.in. na wprowadzeniu do treści art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a określającego szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy zapisów, aby prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów obejmowało także odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i zużytych akumulatorów. Pragnę zauważyć, że powyższe zmiany zostały dodane na etapie prac parlamentarnych nad projektem ustawy o bateriach i akumulatorach.

W mojej opinii, dokonana zmiana miała na celu dostosowanie obecnie obowiązujących regulaminów w ww. zakresie, o ile nie zawierały one już stosownych zapisów, do postanowień ustawy o bateriach i akumulatorach, a nie uchylenie wszystkich regulaminów z dniem wejścia w życie przepisów ustawy. Jednocześnie należy zauważyć, że zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.) dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa oraz realizacji zasad, o których mowa w art. 5 ustawy, opracowywane są plany gospodarki odpadami. Ustawa stanowi dalej, że plany są opracowywane na szczeblu: krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Na szczeblu krajowym krajowy plan gospodarki odpadami opracowany przez ministra właściwego do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej uchwała Rada Ministrów. Ponadto ustawa określa, że wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien być zgodny z krajowym planem gospodarki odpadami, powiatowy plan gospodarki odpadami powinien być zgodny z wojewódzkim planem gospodarki odpadami, gminny plan gospodarki odpadami powinien być zgodny z powiatowym planem gospodarki odpadami.

Zgodnie z "Krajowym planem gospodarki odpadami 2010" (K.p.g.o. 2010) w rozdziale 5 jako jeden z kierunków działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz kształtowaniu systemu gospodarowania odpadami w zakresie odpadów komunalnych zostało wskazane wymaganie prowadzenia selektywnego zbierania i odbierania określonych frakcji odpadów komunalnych, w tym zużytych baterii i akumulatorów.

Biorąc natomiast pod uwagę, że zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach rada gminy uchwała regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz dostosuje go do gminnego planu gospodarki odpadami w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od daty uchwalenia tego planu, należy uznać, że gminne plany gospodarki odpadami powinny być zgodne z K.p.g.o. 2010 w zakresie wymagania prowadzenia selektywnego zbierania i odbierania określonych frakcji odpadów komunalnych, w tym zużytych baterii i akumulatorów.

Ponadto, odnosząc się do kwestii zasad techniki prawodawczej, należy zauważyć, że skutki prawne wynikające ze zmiany zakresu upoważnienia przez ustawę nowelizującą określa w polskim porządku prawnym § 32 ust. 2 załącznika do rozporządzenia prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz. U. Nr 100, poz. 908), zwane dalej ZTP. Zgodnie z § 32 ust. 2 ZTP, jeżeli zmienia się treść przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego w ten sposób, że zmienia się rodzaj aktu wykonawczego albo zakres spraw przekazanych do uregulowania aktem wykonawczym lub wytyczne dotyczące treści tego aktu, przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego. W doktrynie i orzecznictwie można wyróżnić stanowisko dotyczące interpretacji § 32 ZTP wskazujące, że regulacja w nim zawarta nie ma charakteru normatywnego, lecz informacyjny, zaś ust. 2 i 3 § 32 ZTP błędnie informują o treści obowiązującej w polskim systemie prawnym dyrektywy walidacyjnej. W rzeczywistości bowiem, w myśl tej reguły, jeżeli zmienia się treść przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego w ten sposób, że zmienia się:

rodzaj aktu wykonawczego, organ upoważniony do wydania aktu wykonawczego, zakres spraw przekazanych do uregulowania aktem wykonawczym, wytyczne dotyczące treści tego aktu, a w wyniku tej zmiany dotychczasowy akt wykonawczy staje się niezgodny ze znowelizowanym przepisem upoważniającym, to przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego.

Przy tak rozumianej regule walidacyjnej sama zmiana upoważnienia do wydania aktu normatywnego nie jest wystarczająca do stwierdzenia, że akt wykonawczy wydany na podstawie zmienionego upoważnienia traci moc po wejściu w życie zmiany, gdyż aby przyjąć, że dochodzi do utraty mocy obowiązującej aktu wykonawczego, oprócz zmiany treści upoważnienia akt ten musi stać się niezgodny ze znowelizowanym przepisem upoważniającym. Jeżeli więc taki przypadek nie zachodzi, to akt wykonawczy nie traci mocy obowiązującej z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego. Jeżeliby więc rozumieć § 32 ZTP w powyższy sposób, to regulaminy wydane na podstawie art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach utraciłyby moc wyłącznie w zakresie, w jakim są niezgodne z obecnym brzmieniem upoważnienia, biorąc zaś pod uwagę, że nowelizacja poszerzyła jedynie zakres upoważnienia zawartego w art. 4 tej ustawy, regulaminy pozostałyby w mocy w całości.

Biorąc powyższe pod uwagę, w mojej opinii, zmiany dokonane przepisami ustawy o bateriach i akumulatorach w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie powinny skutkować uchyleniem wszystkich gminnych regulaminów utrzymania czystości i porządku a jedynie ich uzupełnieniem.

Podsekretarz stanu

Bernard Błaszczyk

Warszawa, dnia 5 marca 2010 r.

**STANOWISKO WOJEWODY ZACHODNIOPOMORSKIEGO W SPRAWIE OCENY
OBOWIĄZYWANIA UCHWAŁ RAD GMIN WYDANYCH NA PODSTAWIE ART. 4
USTAWY O UTRZYMANIU CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINACH**

Odpowiadając na pismo dotyczące kwestii obowiązywania uchwał organów stanowiących gmin w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, podjętych na podstawie art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, którego brzmienie w zakresie ust. 2 pkt 1, lit. a zostało zmienione przez art. 107 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. Nr 79, poz. 666) uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Przepis art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jest jednym z kluczowych przepisów cytowanej ustawy, który nakazuje każdej gminie wydanie odrębnej uchwały ustalającej szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. W ust. 2 pkt 1-8 przywołanej regulacji ustawodawca określił w sposób wyczerpujący komponenty, które winny znaleźć się w regulaminach czystości i porządku na terenie gmin, stanowiąc m. in. w pkt 1 lit. a, iż regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych, odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych i odpadów z remontów.

Natomiast, zgodnie z nowym brzmieniem cytowanego przepisu, nadanym przez art. 107 ustawy o bateriach i akumulatorach, regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i zużytych akumulatorów oraz odpadów z remontów, a zatem ustawodawca dodał, iż w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, rada poza komponentami uprzednio wskazanymi w niniejszej regulacji, winna również uregulować szczegółowe zasady prowadzenia selektywnego zbierania i odbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

Rozpatrując przedmiotową sprawę w kontekście reguły walidacyjnej, wynikającej z przepisu § 32 ust. 2 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz. U. Nr 100, poz. 908), zgodnie z którym jeżeli zmienia się treść przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego w ten sposób, że zmienia się rodzaj aktu wykonawczego albo zakres spraw przekazanych do uregulowania aktem wykonawczym lub wytyczne dotyczące treści tego aktu, przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązująca z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego, zwrócić należy uwagę, iż zgodnie z postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 listopada 2007 r., sygn. akt I FSK 792/07 (LEX nr 455185) regułę tę należy stosować uwzględniając element materialny upoważnienia. Może ona bowiem ulec modyfikacji, jeżeli zmiana zakresu spraw przekazanych do unormowania w akcie wykonawczym nie wpłynie na dotychczasowy zakres spraw przekazanych do regulacji podustawowej, a jedynie je uzupełni.

Verte!

Bez wątpienia z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku omawianej nowelizacji art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Ustawodawca nie zmienił bowiem upoważnień zawartych w pkt 1 lit. a dotyczących komponentów, które winny zostać uregulowane w regulaminach czystości i porządku na terenie gmin, jedynie uzupełnił ich treść o dodatkowe wyrazy (zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i zużytych akumulatorów), co w ocenie organu nadzoru przemawia za tezą, że wolą ustawodawcy nie było pozbawienie mocy obowiązującej przepisów uchwał wydanych na podstawie znowelizowanego upoważnienia ustawowego. Jednakże zmiana brzmienia omawianego przepisu niewątpliwie nakłada na organy stanowiące gmin obowiązek niezwłocznego uregulowania, w obowiązujących regulaminach utrzymania czystości i porządku na terenie gmin, kwestii prowadzenia selektywnego zbierania i odbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

STANOWISKO WOJEWODY PODKARPACKIEGO W SPRAWIE OCENY OBOWIĄZYWANIA UCHWAŁ RAD GMIN WYDANYCH NA PODSTAWIE ART. 4 USTAWY O UTRZYMANIU CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINACH

W nawiązaniu do wyjaśnienia dotyczącego oceny obowiązywania uchwał w sprawie regulaminów utrzymania czystości i porządku w gminach, Wydział Prawny i Nadzoru Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, który zgodnie ze Statutem oraz Regulaminem PUW dokonuje oceny zgodności z prawem uchwał podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego zauważa, że zaprezentowana interpretacja tej kwestii, a w szczególności przepisu art. 4 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jest błędna.

Analiza przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku wskazuje, że treść art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a tej ustawy została zmieniona na mocy art. 107 pkt 1 ustawy z dnia 24.04.2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. Nr 79, poz. 666) z dnia 12.06.2009 r. Powyższa zmiana polegała na tym, że w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach dodano zapis, zgodnie z którym regulamin określający zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy winien określać również wymagania obejmujące prowadzenie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i akumulatorów. Takiej zmiany przepisu nie można potraktować jako zmiany rodzaju aktu wykonawczego, ani zakresu spraw przekazanych do uregulowania aktem wykonawczym, o których mowa w § 32 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908). Jest to bowiem jedynie rozszerzenie katalogu spraw, które winny być uregulowane w regulaminie utrzymania czystości i porządku w związku z wejściem w życie ustawy o bateriach i akumulatorach.

Z tych powodów przedstawiona interpretacja wyżej wymienionego przepisu jest nie do przyjęcia, dlatego też tutejszy Wydział stoi na stanowisku, że regulaminy utrzymania czystości i porządku poszczególnych gmin, **nie utraciły swojej mocy obowiązującej**.

W tym miejscu warto również przypomnieć, że w polskim systemie prawnym obowiązuje następująca reguła walidacyjna:

1. Jeżeli uchyla się ustawę, na podstawie której wydano akt wykonawczy, albo uchyla się przepis ustawy upoważniający do wydania aktu wykonawczego, przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązującą odpowiednio z dniem wejścia w życie ustawy uchylającej albo z dniem wejścia w życie przepisu uchylającego upoważnienie do wydania tego aktu.

2. Jeżeli:

1) zmienia się treść przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego w ten sposób, że zmienia się:

- a) rodzaj aktu wykonawczego,
- b) organ upoważniony do wydania aktu wykonawczego,
- c) zakres spraw przekazanych do uregulowania aktem wykonawczym, lub
- d) wytyczne dotyczące treści tego aktu,

i jednocześnie

2) w wyniku tej zmiany dotychczasowy akt wykonawczy staje się niezgodny ze **znowelizowanym przepisem upoważniającym**,

przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego.

Skoro w rozpatrywanej sprawie nie doszło do takiej zmiany treści art.4 ust 2 **ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach** , to tym samym regulaminy utrzymania czystości i porządku zachowały swą moc obowiązującą.